

SENSORVEILEDNING

Sensorveiledning utarbeides av den/de som lager oppgavesettet til den aktuelle eksamen og utarbeides samtidig med eksamensoppgaven.

Sensorveiledningene skal være tilgjengelige for studentene etter at karakterer er fastsatt, jf. UH-loven § 5-3 (3) - <https://lovdata.no/lov/2005-04-01-15/§5-3>.

Generell info

Emneinformasjon	Emnet fokuserer på folkehelse i et samfunnsvitenskapelig perspektiv. God helse og livskvalitet er et av FNs bærekraftsmål. Det vil bli lagt vekt på sosial ulikhet i relasjon til sosial klasse, kjønn og etnisitet. I tillegg setter emnet fokus på kroppssyn, livsstil og utbredelse av fysisk aktivitet i befolkningen.
Emnekode	IS225
Emnenavn	Helse, kultur, idrett og samfunn
Studieår semester	2024-25 Høst
Studiepoeng	10
Emneansvarlig	Mari Kristin Sisjord
Eksamenstype	Skriftlig skoleeksamen 4 timer

Malen tilpasses eksamenstype/vurderingsform.

Dokumenter som skal være tilgjengelig for sensor

- ☐ Eksamensoppgave (dersom den ikke følger i WISEflow)
- ☐ Emneplan eller fagplan
- ☐ Informasjon som er gitt til studentene om den konkrete eksamen

Læringsutbytte

Hvilke læringsutbyttebeskrivelser er eksamensoppgaven knyttet til?

Studenten skal etter gjennomført emne kunne

- gjøre rede for ulik forståelse av begrepene helse og kropp, inkludert bærekraftsperspektiv
- gjøre rede for sammenhengen mellom helse og fysisk aktivitet i befolkningen
- reflektere kritisk over sosial ulikhet (sosial klasse, kjønn, etnisitet) i relasjon til fysisk aktivitet og helse
- drøfte forholdet mellom livsstil, kultur og helse i et tverrfaglig perspektiv
- diskutere verdier og holdninger knyttet til helse og fysisk aktivitet

Pensum/fagstoff

Henvis til de mest aktuelle delene av pensum/fagstoff knyttet til eksamensoppgaven.

Se sensorveiledningen for hver oppgave.

Undervisning

Forelesningsplan og/eller timeplan følger vedlagt. Hvis aktuelt, kan kommentere vektleggingen av ulike deler av pensum i undervisningen, hvilke undervisningsmetoder som er brukt, og ev. annen informasjon om gjennomføringen av undervisningen/emnet som er relevant for å kunne vurdere besvarelsene på en best mulig måte. Ved selvstendige oppgaver, har studentene fått veiledning underveis?

Fasit/Løsningsforslag/ Vurderingskriterier

Ved konkrete svaralternativ, definer hva kandidaten må ha med i svaret sitt for å svare på hver oppgave, f.eks. i form av fasit, eller moment fra pensum i disiplinbaserte eksamener/muntlige eksamener. Ved individuelt utformede oppgaver, definer punkt/moment oppgaven bør inneholde. Hvilke forventninger er det til et A-svar, et godt gjennomsnittlig svar (altså C-svar) og et E-svar? Ved karakterskala bestått/ikke bestått, hva må være med for å bestå eksamen?

Sensorveiledning

Du skal besvare tre av fire oppgaver. Oppgavene teller likt i vurderingen.

Oppgave 1.

Drøft sammenhengen mellom sosial klasse og deltakelse i idrett/fysisk aktivitet ved hjelp av Bourdieu sine begreper.

Det er naturlig å starte med en kort redegjørelse for sammenhengen mellom sosial klasse og idrett/fysisk aktivitet, der det generelt er større deltakelse i høyere sosiale lag/klasser (Strandbu, Bakken og Sletten, 2019). Dette samstemmer også med forskning på sammenhengen mellom helse og sosial klasse (Mæland, 2021; Øversveen og Rydland, 2021; Wiltshire, Lee og Williams, 2019).

Av Bourdieu sine begreper er økonomisk og kulturell kapital de mest sentrale. Sosial og symbolsk kapital samt habitus, kan også anvendes (Strandbu et al., 2019; Fitzpatrick, 2020).

Oppgave 2.

Ut fra en sosiologisk forståelse kan det sies at idretten er kjønnnet. Drøft hvordan dette kommer til uttrykk i jenter/kvinner og gutter/menn sin deltakelse i idrett/fysisk aktivitet/kroppsøving.

Det er naturlig å ta utgangspunkt i begrepet kjønn (sex/gender) for å vise til forskjellen på biologisk og sosialt kjønn. Den kjønnte idretten innebærer også at kjønn bidrar til strukturert ulikhet, slik det også kommer til uttrykk i helse (Mæland, 2021).

Deretter kan det henvises til hvordan idretten (og kroppsøving/faget) er preget av maskuline diskurser, slik det drøftes i 'Gendered trends in young people's participation in active lifestyles' (Metcalf og Lindsey, 2020) og Clark (2018) om 'gendered health discourses'. Den kjønnte idretten med kjønnsdelte aktivitetsmønstre er godt illustrert med data fra norske forhold i Powerpoint-presentasjonen 'Idrett og kjønn' i canvas. Artikkelen til Monaghan (2015) er relevant ved at den viser til hvordan visse typer mannlige kropp fremstår som ufullkomne og avvikende fordi de faller utenfor 'normen' av hvordan unge menn bør se ut, som igjen er et resultat av hvordan de forholder seg til kroppene sine.

Fugelli og Ingstad (2009) hevder at helse er blitt en slags superverdi (panverdi) i dagens samfunn, og at helse kan oppfattes som et individuelt prosjekt: Du er din egen helsesmed. Dette kalles 'helsedyrking'.

- a) Forklar hva som menes med helsedyrking og hvordan det har oppstått.

Helsedyrking viser til en overfokusering på helse, som gjør at enkeltindivider/grupper blir mer opptatt av helsegevinster enn det som kan oppfattes som sunt. Helsedyrking har oppstått på grunn av økt medikalisering i samfunnet, og at samfunnet gjennomsyres av ideer knyttet til risiko (det såkalte risikosamfunnet). Helse og kroppen er blitt til en slags forbruksvare, hvor den enkelte kan forsøke å minske risiko knyttet til dårlig helse (f.eks gjennom dietter, trening, behandlinger etc.). Nyliberalisme har ført til at helse oppfattes i økende grad som et individuelt ansvar fremfor et offentlig ansvar. God helse og de 'riktige' og 'moralske' helsevalg tildeler status i et samfunn, der helse betraktes som et symbol på vellykkethet.

- b) Drøft hvilke uheldige konsekvenser helsedyrking og forståelsen av helse som et individuelt prosjekt, kan ha for samfunnet generelt og noen sosiale grupper spesielt.

Helsedyrking kan ha flere uheldige konsekvenser. En sentral side er at helse moraliseres (bør være) og at det oppstår et slags helseformynderi (moralske panikker) basert på myndighetenes folkehelse/medisinske oppdragelse. Dette kan gi utslag i usunt (patologisk) forhold til mat og trening. Enkelte grupper kan være særlig sårbare, noe som også kan føre til opplevelser av mislykkethet, marginalisering og stigmatisering. Samfunnet vil ikke være tjent med å moralisere og bidra til å tildele mennesker ulik status, grunnet graden av helsedyrking. Helse er et kollektivt anliggende, så vel som noe som angår individet.

(Dowling, 2012; Fugelli og Ingstad, 2009; MacDonald, Wright og Abbott, 2010; Zanker og Gard, 2008; Wiltshire, Lee og Williams, 2019)

Oppgave 4.

Du skal svare på fem av følgende oppgaver.

- a) Forklar hva som menes med den biomedisinske modellen innen helse og medisin.

Forklarer sykdom som funksjonsfeil i ett eller flere organer og helse som fravær av slike feil. Kjennetegnes ved et mekanisk kroppssyn, teknologisk optimisme og at legemidler/behandling kan korrigere organfeil og gjenopprette helsen. Sterk tro på at medisinen kan og bør være objektiv og verdinøytral (Fugelli og Ingstad, 2009; Øversveen og Rydland, 2021).

- b) Forklar hva som menes med begrepet medikalisering.

Medikalisering betegner at stadig mer av kroppen og livet blir gjort til gjenstand for medisinsk diagnose og behandling, det vil si at den vitenskapelige medisinen overtar mer og mer av helsevern og sykdomsbehandling som folk tidligere forvaltet selv. Kan også relateres til økt sykkelighet og endringer i sykdomspanoramaet (Fugelli og Ingstad, 2009; Lian, 2007).

- c) Drøft kort hva som kan være problematisk med å anvende 'avsky' i offentlige helsekampanjer.

Besvarelsen bør starte med å forklare hva som menes med avsky i denne sammenheng, gjerne med konkrete eksempler fra artiklene i pensum. Deretter drøfte

negative konsekvenser av myndighetenes helsebudskap, som kan vises med en enkel formel: fysisk aktivitet + sunn mat = god helse. Et slikt helsebudskap kan assosieres med 'den gode borger', hvor det å falle utenfor norm/forventninger kan resultere i opplevelse av utilstrekkelighet, mislykkethet og utenforskap. (Burrow og Wright, 2020; Dowling, 2012; Lupton, 2010; MacDonald, Wright og Abbott, 2010)

- d) Studier om sammenhengen mellom etnisitet og deltakelse i idrett/fysisk aktivitet viser at minoritetsgrupper har generelt lavere deltakelse enn majoriteten. Gjør kort rede for de mest hyppige forklaringene på dette.

Noen forklaringer går på kulturelle og religiøse forhold som er knyttet til opprinnelseslandet, bl.a kjønnsroller og erfaring med idrett. Andre viser til sosioøkonomiske forhold, rasisme og eksklusjon.

(Hamzeh og Oliver, 2012; Lenneis og Pfister, 2016; Sisjord, Fasting og Sand, 2011; Strandbu, Bakken og Sletten, 2012).

- e) Gjør rede for begrepet integrasjon.

Definisjon på integrasjon og ulike former for integrasjon finnes hos (Sisjord, Fasting og Sand, 2011). Artikkelen gir eksempler på ulike typer integrasjon med referanse til en studie fra norsk idrett.

- f) Gjør rede for begrepet habitus.

Begrepet omtales hos Fitzpatrick (2020) og Wiltshire, Lee og Williams (2019).

Veiledende mal for innhold

- **Overordnede kriterier for vurdering:** Læringsutbyttebeskrivelser og/eller vurderingskriterier satt for den enkelte eksamen (f.eks. praktisk eksamen/muntlig eksamen, bachelor-/masteroppgaver og andre større oppgaver).
- [Generelle karakterbeskrivelser for UH-sektoren](#) (UHR 6. august 2004, rev. 2011), eller beskrivelse av krav til **bestått/ikke bestått karakter** (avhengig av karakteruttrykk for den enkelte eksamen)
- **Relevant pensum for oppgavesettet.** Ved konkrete spørsmål oppgis pensumreferanse til det enkelte spørsmål
- **Forventninger til besvarelse.** Ved eksamener med flere konkrete spørsmål beskrives forventninger til hva som gir full uttelling på det enkelte spørsmål, evt. hva som forventes for bestått besvarelse. Spørsmålsstillingen vil avgjøre hvor konkret sensorveiledningen kan utformes. Hvis det brukes poenggiving som hjelpemiddel i vurderingen, beskrives i grove trekk hvordan poengene fordeles.
- **Bruk av faglig skjønn – helhetlig vurdering** bør presiseres, opp mot generelle karakteruttrykk og/eller vurderingskriterier for den aktuelle eksamenen
- **Andre forhold av betydning for vurdering.** (F.eks. hvis oppgaver skal vektas ulikt, hvis noe av pensum er mindre vektlagt enn andre deler, evt. plagiatkontroll m.m.)